

Sosiaalihuoltolainsäädännön uudistaminen pähkinänkuoressa

“Laki lähi- ja parisuhdeväkivallan ehkäisemiseen ja torjumiseen liittyvistä palveluista”

- Sosiaalihuoltolainsäädäntöä ollaan uudistamassa. Tavoitteena on luoda vahva yleislaki, joka vähentää erityislainsäädännön tarvetta. Tätä varten on perustettu työryhmä, joka on jättänyt väliraportin 3.6.2010. Työryhmän toimikausi on 1.5.2009–30.6.2012.
- Samalla uudistetaan myös laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta. STM on asettanut työryhmän pohtimaan lakia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, rahoittamisesta, kehittämisestä ja valvonnasta. Työryhmän toimikausi on 22.3.–31.12.2012.
- Lakia uudistetaan kolmena eri kokonaisuutena. Ensimmäinen kokonaisuus, eli uusi sosiaalihuoltolaki astuu työryhmän mukaan aikaisintaan voimaan vuonna 2015. Toinen kokonaisuus on sosiaalihuoltoa ohjaavien erityislakien sisällön tarkistaminen. Tämän kokonaisuuden aiheuttamat lakimuutokset astuvat voimaan aikaisintaan 2017. Kolmas kokonaisuus on sosiaalihuollon ja sosiaalihuoltolain rajapintojen sääntelyn tarkistaminen. Kolmannen kokonaisuuden vaikutuksista ei ole tehty arviota.
- Työryhmä on todennut useissa eri yhteyksissä, että sosiaalilainsäädännön uudistaminen vaikuttaa laajasti eri lainsäädäntörakenteisiin, ja koska uudistusta toteutetaan yhtä aikaa kuntarakenteen uudistukseen tähtäävien prosessien kanssa, on mahdollista että ensimmäisen kokonaisuuden voimaan astuminen viivästyy usealla vuodella. Realistinen odote ensimmäisen kokonaisuuden voimaan astumisesta on asiantuntijoiden mukaan 2020.
- Sosiaalihuoltolainsäädännön uudistamisen lähtökohtana on ollut asiakasnäkökulman vahvistaminen. Lain uudistuksessa pyritäänkin palvelujen tarjontalähtöisyydestä asiakaslähtöiseen lähestymistapaan. Sama näkökulma on myös muun sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntötyön pohjana.
- Asiakaslähtöisyys näkyy muun muassa sosiaalihuoltolakiluonnoksen 3 ja 4 luvussa tuen tarpeiden määrittelyssä. Kolmannen luvun 14 pykälässä todetaan muun muassa, että kunnan on järjestettävä sosiaalipalveluita ja muita tukitoimenpiteitä lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi tai siitä toipumiseksi.
- Tuen tarpeen selvittämisen ja päätöksenteon polku (5 luku):
  - Tuen tarpeen selvittäminen
  - Asiakassuunnitelma
  - Sosiaalipalvelujen järjestäminen
  - Päätöksenteko
  - Lapsen huomioon ottaminen

- Vastuutyöntekijä
- Muutoksista tiedottaminen
- Vastaamisen yleiset periaatteet
- Muutoksenhaku
- Vaikka tarkoituksena on luoda vahva sosiaalihuollon yleislaki, ei lakiin tulla todennäköisesti kirjaamaan subjektiivisia oikeuksia. Jotta laki todella olisi vahva, sen tulisi sisältää asiakkaan vahvat oikeudet palveluihin (subj.) ja vahvat velvollisuudet kunnille järjestää palveluita.
- Vaikka sosiaalihuoltolakiuonnoksen tuen tarpeet, toimet ja keinot ovat hyviä, eivät ne riitä takaamaan asiakkaan oikeusturvaa vaan näiden lisäksi **tarvitaan yksityiskohtaisia, väkivallan uhreille suunnattujen palvelumuotojen kuvauksia. Yleislaissa on liiallista väljyyttä.**
- Sisältölain rinnalla avainasemassa ovat kirjaukset palvelujen rahoituksesta, järjestämisestä, tiedonhankinnasta ja dokumentoinnista. Luonnoksesta uupuu tällä hetkellä kirjaus sosiaaliviranomaisten oikeudesta tehdä kotikäyntejä ja oikeus virka-avun pyytämiseen poliisilta.
- Yleisten palveluiden rinnalle tarvitaan myös erityisiä palvelumuotoja väkivallan uhreille, jotka voitaisiin määritellä erityislaissa. Näiden tarve on vaikea määritellä yleislainsäädännön tasolla. Tämä varmistaa myös alueellisen yhdenvertaisuuden.

Sosiaalihuoltolainsäädäntöä valmistelevan työryhmän sihteeri, neuvotteleva virkamies Virpi Vuorinen (Sosiaali- ja terveysministeriö) kertoi Istanbul-sopimuksen ratifiointia valmistelevan työryhmän kokouksessa 1.11.2012, että lähisuhde- ja perheväkivallan uhrien palvelujen varmistamista erillislailla pohditaan erillisessä, perustettavassa työryhmässä. Vuorinen esitteli kokouksessa työryhmän seuraavasti:

II Kokonaisuuden ehdotus perhe- ja lähisuhdeväkivaltakysymyksiä koskien

Työryhmä korostaa turvakotipalvelujen, niihin liittyvän kriisiavun, neuvonnan ja ohjauksen, ja muiden matalan kynnyksen palvelujen sekä jälkihuollollisten palvelujen turvaamista sekä moniammatillista yhteistyötä lähisuhde- ja perheväkivalta-asioissa.

Työryhmä esittää selvitettäväksi miltä osin lähisuhde- ja perheväkivallasta aiheutuvaan tuen tarpeeseen vastaaminen edellyttää erityissääntelyä ja mihin olemassa olevaan tai valmisteltavaan lakiin turvakotitoiminta tai muu mahdollinen tarvittava sääntely tulisi sijoittaa. Työryhmä esittää myös, että lähisuhde- ja perheväkivalta-kysymykset otetaan huomioon päihdehuoltolain uudistamisessa.

Amnesty pitää väkivallan uhrien palvelujen varmistamiseksi välttämättömänä erillislakia, joka määrittäisi kunnan vastuun palvelujen järjestämisessä, rahoittamisessa ja sen, millaisia palvelumuotoja kunnassa on oltava saatavilla erityisesti lähisuhde- ja perheväkivallan, sekä **seksuaalisen väkivallan uhreille**. Erillislaki voi olla ylimenovaiheen ratkaisu. Väkivallan uhrin ei voi nykyisessä tilanteessa odottaa uutta sosiaalilainsäädäntöä, joka astuu voimaan vuosien kuluttua, ja jonka vaikutus näkyy palvelutarjonnassa vuoden 2020 jälkeen.